

19. Пресс-релиз. Майдан-декабрь и Майдан-февраль: что изменилось? // Киевский международный институт социологии [Электронный ресурс]. — Режим доступа: (<http://www.kiis.com.ua/?lang=rus&cat=reports&id=226&page=2>).
20. Соссюр Ф. Курс общей лингвистики / Ф. Соссюр. — М. : КомКнига, 2007. — 278 с.
21. Ротар Н. Ю. Політична участь громадян України у системних трансформаціях перехідного періоду : [моногр.] / Н. Ю. Ротар. — Чернівці : Рута, 2007. — 472 с.
22. Хелд Д. Глобальные трансформации: Политика, экономика, культура / Д. Хелд и др. [Пер. с англ.]. — М.: Праксис, 2004. — 576 с.

Нагорняк Т. Л. Громада в трансформационных процессах в Украине на примере брендинга городов

В статье предложен один из возможных модернизационных проектов формирования положительного имиджа Украины путем поддержки и совершенствования именно капитала лояльности в обществе. Это – новое основание для социального контракта и генерализованного доверия – серьезная почва для конкурентоспособности территории и консолидации общества в формате государства-нации.

Ключевые слова: *брендинг городов, трансформационные процессы в Украине, громада Украины, генерализованное общественное доверие.*

Nagornyak T. The community in the transformation Ukraine for instance city branding

The paper suggests a possible modernization project of creating a positive Ukrainian image by supporting and improving exactly the capital of loyalty in society. This is a new basis for social contract and generalized trust – a serious foundation for competitiveness of the territory and consolidation of society in the «nation-state» form.

Keywords: *city branding, transformation processes in Ukraine, the community of Ukraine, generalized social trust.*

УДК 323.39:323.2

Ханстантинов Віталій Олександрович,

*доктор політичних наук, доцент,
завідувач кафедри економічної теорії і суспільних наук
Миколаївського національного аграрного університету*

ПОЛІТИЧНА ЛОЯЛЬНІСТЬ І РОЛЬ ЕЛІТИ В ЇЇ ФОРМУВАННІ

Охарактеризовано сутність політичної лояльності. Виділено її типи та стани. Розкрито визначальну роль еліти у формуванні політичної лояльності. Окреслено основні проблеми, що потребують свого розв'язання на шляху до становлення в Україні політичної лояльності, що відповідало б її євроінтеграційного курсу.

Ключові слова: *лояльність, влада, довіра, легітимність, демократія, відповідальність, належне врядування, соціальна згуртованість.*

Актуальність проблеми визначається тим, що політична лояльність є виразом і важливою складовою підґрунтя легітимності влади, однією з необхідних передумов досягнення соціальної стабільності та прогнозованого політичного розвитку. Брак політичної лояльності став одним із суттєвих чинників глибокої системної кризи в Україні, масштабних протестних виступів, панування політичної войовничості і схильності до насилля як засобу впливу на перебіг суспільних подій. Врешті-решт делегітимація влади зумовила потребу у проведенні дострокових президентських і парламентських виборів.

Аналізу феномену політичної лояльності присвячені праці таких вчених, як О. Андрющенко, О. Бабкіна, Г. Беккер, М. Вебер, Дж. Грей, М. Лазарев, Н. Луман, М. Михальченко, К. Расбалт, А. Тітаренко, Ф. Рудич, А. Хіршман та інших. Проте існує неоднозначність підходів у розумінні сутності політичної лояльності, не чітко окреслено умови її становлення та роль еліти в її формуванні. Висвітлення цих аспектів зумовило мету і завдання, які поставив автор в даній роботі.

Слово «лояльність» позначає відданість, прихильність і як термін широко вживається у психології, маркетингу, менеджменті. Політичну лояльність розуміють як визнання громадянином чинних законів, перебування в межах законності, в чинному «правовому полі», вміння дотримуватися встановлених норм, правил, вимог та настанов влади, як здатність громадянина до самоорганізації через підпорядкування своєї поведінки чинним законам держави [1, с. 13]. Інші автори її визначають як характеристику владних відносин, в якій відображається двоєдиний процес внутрішньої взаємодії соціально-політичних сил, здатних задля загальносуспільних інтересів знаходити прийнятні шляхи розв'язання постійно виникаючих проблем і суперечностей [2, с. 3].

Обидва наведені визначення політичної лояльності, як нам уявляється, недостатньо чітко специфікують саме цей феномен: у першому з них «лояльність» майже потрапляє до смислового кола поняття законослухняності, а в другому – компромісу, консенсусу.

Варто підкреслити, що політична лояльність – це форма соціальності, яка не виникає сама з себе. Вона є відображенням особливостей відношень в системі «громадянин – влада», що суб'єктивно сприймаються та оцінюються ним як такі, що виражають *довіру* до влади, важливість *підтримки* її програмних цілей та практичних кроків у зв'язку із *співзвучністю* їх з його потребами й очікуваннями та дотримуватись *толерантності* у разі несприйняття їх, супроводжуються відчуттям *причетності* до політичного життя, можливості впливати на перебіг подій, усвідомлення спільної з владою *відповідальності* за збереження та зміцнення фундаментальних засад державно-політичного устрою і необхідності в ім'я цього у формах власної політичної участі *солідаризуватися* з вимогами влади не виходити за рамки закону.

Зазначимо, що політична лояльність є суспільним відношенням, що виникає і функціонує між об'єктом і суб'єктом влади. Особливістю владного відношення як такого є те, що не тільки суб'єкт нав'язує свою волю об'єкту, але й об'єкт зі свого боку вважає доцільним діяти у відповідності до цієї зовнішньої волі. Залежно від застосовуваних способів та механізмів прийнято виділяти такі форми владного впливу суб'єкта на об'єкт, як насилля, примушування, спонукання, переконання, маніпуляція і авторитет [3, с. 339].

В умовах різних політичних режимів, тиску традицій політичної культури, конкретних обставин перебігу політичних процесів відношення між об'єктом і суб'єктом влади, що реалізуються з допомогою механізмів довіри, солідарності, примушування, ідентичності, толерантності, солідарності, відповідальності, набувають неоднакового змісту, що дозволяє виділити такі типи політичної лояльності.

Демократична – постає і як процес, і як результат раціонального міркування про державу, політичну систему і процеси, про соціальні інститути і громадянські практики. Цей тип лояльності продукується головним чином в умовах, коли владний вольовий імпульс спирається на переконання, солідарність, частково – на авторитет. Демократична політична лояльність уможлиблюється при забезпеченні основоположних свобод і прав людини, вільного доступу кожного до джерел інформації, в тому числі альтернативних, опозиційних, за умов ідеологічного і партійного плюралізму, гарантії духовної і політико-юридичної автономії громадянина або об'єднання. Демократична політична лояльність підкріплюється відповідним досвідом політичної участі, відкритістю до вільного волевиявлення на виборах, домінуванням логіко-раціонального стилю у суспільно-політичному дискурсі, активним позиціонуванням інститутів громадянського суспільства у рівноправних взаємодіях з державою. Можна виділити такі її стани:

- активістсько-підданської лояльності, коли індивід повністю ідентифікує себе з правлячою політичною силою, поділяє проголошені нею світоглядно-ціннісні орієнтири та морально-етичні засади здійснюваної державної політики, апріорі піддержує дії влади, які резонують з його суб'єктивними емоційно-психологічними переживаннями та які відповідають його ментальним очікуванням. Оскільки в його очах влада наділена значним соціальним капіталом, то лояльність до неї має усталений і наперед прогнозований характер, що й підкріплюється ініціюванням індивідом зусиль і вчинків на її користь;

- громадянської лояльності, коли індивід ідентифікує себе з правлячою політичною силою, оскільки ним фіксується збіг його світоглядних принципів із виголошуваними нею стратегічними цілями, формує ставлення до влади на основі конструктивно-критичного підходу, виявляє прагнення головним чином апостеріорно і на паритетних началах взаємодіяти з нею в її позитивних починаннях і свідомо, але толерантно відмежовуватися від деяких її дій, які суб'єктивно оцінюються як невдалі, непродумані, передчасні, неадекватні або навіть неприйнятні;

- пасивно-нейтральної лояльності, коли індивід діє у межах прийнятої нормативності, виконуючи вимоги закону, і на практиці орієнтується на принцип «я вам не заважаю, а ви – мені». Така назовні демонстрована лояльність часто переплетена з несприйняттям на світоглядно-етичному рівні правлячої політичної сили, її гасел, програмних цілей, постатей окремих лідерів. Тим самим в індивіда не виникає ідентифікації з нею та її курсом, але й не формується також відчутна протестна налаштованість. Остання обставина надто важлива, адже індивід усвідомлює, що влада обрана демократичним шляхом, вона користується підтримкою значної частини населення. З огляду на необхідність поважати цю волю, а також норми та принципи демократії індивід (не будучи прихильником влади) все ж таки проявляє свою громадянську відповідальність і позиціонує себе як законослухняну особистість.

Всі вказані стани лояльності надають підтримку політичній системі, сприяють її усталеному, прогнозованому розвитку. Враховуючи, що люди, за висловом Г. Арндт, зумовлені істоти [4, с. 22], то упорядкований характер функціонування органів державної влади, загалом стабільність політичної системи виробляє звичку мислити раціонально, оцінювати ситуацію виважено, діяти помірковано, ставитись до інакшості толерантно, не виходячи не тільки за визначені законом межі, але й не порушуючи загальноприйнятих норм культури і моральної пристойності.

Однак демократична лояльність не може бути застиглою. Зміна соціально-економічних параметрів життя, ухвалення нових політичних рішень, вплив на суспільні настрої різноманітних мобілізаційних чинників, особливо під час виборчих кампаній із широким застосуванням брудних технологій, можуть позначитися на рівні лояльності, характері та формах її вияву.

Демократичну лояльність слід відрізнити від «патологічних лояльностей» – маніфестації відданості під час переслідувань, конфліктів та війн [5, р. 20]. Цей тип базується передовсім на таких формах владного впливу, як насилля та примушування, хоча звертається і до маніпуляцій, спонукання, авторитету. Загальною мотивацією патологічних лояльностей є (за А. Маслоу) фізіологічні потреби людини в залежності, в обмеженнях і відсутності тривоги та хаосу, у силі покровителя [6, с. 61-63]. Окремо слід зупинитись на ролі страху перед диктаторською тоталітарною владою бути запідозреним у недостатньому рівні її підтримки. Як вважають психологи, «інтенсивний страх істотно обмежує сприйняття, мислення і свободу поведінки людини. У стані страху людина перестає належати собі, нею рухає лише єдине прагнення – подолати загрозу, уникнути небезпеки» [7, с. 299-300]. Тому патологічні лояльності живляться ірраціональними імпульсами, не піддаються спокійному об'єктивному самоаналізу, а їх носії не можуть не демонструвати показову, частіше за все сліпу відданість правителю, владі і водночас прилюдно засвідчувати ворожнечу до їх опонентів – реальних або уявних.

Крім того, демократичну лояльність варто не плутати з *маніпулятивною*, коли під впливом комплексу психологічних, ідеологічних та організаційних дій, індивіду непомітно нав'язується ілюзія упорядкованої картини світу, в нього формується у потрібному маніпуляторові напрямі сенс життя, здійснюється відволікання уваги від реальних проблем на другорядні, а їх розв'язання підмінюється символічними актами. В результаті безлічі повторюваних маніпулятивних дій у масовій свідомості утворюються та постійно функціонують політичні міфи – «атрибути політичної системи, оскільки влада має постійну потребу в символах, які будуть її уособленням. Політична міфологія, побудована на підставі певної архетипної та світоглядної концепції, а відтак покладена в основу політичної поведінки індивідів і груп, може стати рушійною силою сучасного політичного процесу» [8, с. 52-53]. Оскільки маніпулятивна лояльність складається головним чином на основі такої форми владного впливу як маніпуляція, а також спонукання і авторитету, а людина сприймає надв'язуваний ззовні стереотип або чужу думку як свої власні переконання, то її політична лояльність виглядає у багатьох випадках як щира і послідовна.

На відміну від інших типів підстави демократичної політичної лояльності спираються на солідну аргументативну базу. Вже самий дискурс демократії породжує відчуття причетності індивіда до політиці, необхідності долучення до вироблення загальної волі, а значить, не може не передбачати усвідомлення ним своєї відповідальності за стан відносин між суб'єктом і об'єктом влади. Як справедливо підмітив С. Жижек, людина несе відповідальність у тій мірі, в якій вона отримує від цього задоволення, і тому м'яке імпліцитне спонукання додає додаткову насолоду від відчуття себе частиною транс-індивідуальної маси [9, с. 116-117]. Тому демократична політична лояльність є найбільш сприятливою для усвідомлення людиною значущості її відповідальності, а значить, і відчуття насолоди від цієї відповідальності. І хоча відповідальність є і в носіїв інших типів політичної лояльності, але вона недостатньо продуктивна саме у соціоконструктивному сенсі, адже не спрямовує людину до самодіяльності, самоорганізації, самоконтролю, творчості.

Оскільки політична лояльність – це комплексний феномен, в якому кумулятивним чином відбиваються відношення влади, довіри, ідентичності, толерантності, легітимності, солідарності, то її формування має передбачати орієнтацію на ці цінності в процесі модернізації країни. Ключову роль у цьому покликана виконувати еліта, яка для цього володіє необхідними різноплановими ресурсами, наділена достатніми владними повноваженнями і вже за своїм статусом виступає провідником базових цінностей.

Підкреслимо, що на цей час всередині вітчизняної еліти практично досягнуто згоду щодо євроінтеграційного курсу держави, і це може істотно посприяти тим змінам, які підуть на користь політичної лояльності. Йдеться, зокрема, про зміцненні самої демократії як народоправства; запровадження реальних механізмів впливу з боку електорату на рекрутування політичної еліти та її діяльність; забезпечення конституційних прав і свобод; верховенство закону і рівності всіх перед ним і подолання правового нігілізму, корупції, безвідповідальності посадових осіб; виховання сучасної політичної культури участі; гуманізацію та приведення законодавства до міжнародних зобов'язань, взятих на себе Україною, і до чинних європейських стандартів. Цілком очевидно, що вказані акценти мали б знайти своє втілення у змінах до Конституції, які готувались упродовж 2014 року.

Вітчизняна еліта першочергову увагу має приділити інституціоналізації соціальної та політичної активності в ім'я підтримання суспільної стабільності – важливої умови продукування політичної лояльності. З досвіду добре відомо, що невміння і небажання людей, особливо молоді, інституціоналізувати соціальну активність компенсується сплесками девіантної практики неформальних трансакцій. Це супроводжується трансформацією протестних акцій у відверту політичну ворожнечу, до якої затягуються різні політичні сили та органи державної влади, і конфліктні зіткнення між якими руйнують підстави для лояльності. Звідси випливає необхідність з боку держави допомагати розвитку

громадянського суспільства, його інститутам у створюванні кращих умов для вільної реалізації специфічних інтересів у рамках законодавчо регульованої нормативності.

Формування політичної лояльності як соціальної якості потребує іншого типу державного управління, а саме того, що відомий як «належне врядування» (good governance) і що охоплює не тільки державний аспект, але й корпоративний [10]. В його основі лежить мережевий, а не ієрархічний спосіб побудови та функціонування органів влади. Мета такої державної політики – зміцнення суспільної довіри до органів влади, стимулювання та координація співробітництва між несхожими суспільними силами, поширення розуміння ролі участі громадян у справедливому вирішенні зловбодених проблем [11, с. 189].

Оскільки в такого роду управлінні вирішальну роль відіграє діалог влади і народу, то його перебігу має бути властивий «універсальний характер безупинного політичного процесу» [12, с. 212]. Кожне ухвалене рішення не може розглядатися як остаточне, що не підлягає змінам. Відкритість влади до нових ідей закономірно формує й підтримує довіру народу до неї – основу лояльності. Прикладом управління через взаємодію, де особливої ваги набувають горизонтальні зв'язки, партнерство, комунікація, координація, є реалізація в Україні Програми ООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду». При цьому передбачається щільна взаємодія між населенням, громадськими об'єднаннями і органами влади, внаслідок чого «члени пілотних громад значно більше, ніж члени контрольної групи, схильні оцінювати діяльність влади позитивно» [13, с. 32].

Розвиток довіри до влади шляхом залучення до участі в ній громадян та спільнот на принципах співпраці в ім'я всезагального благополуччя покладено в основу Стратегії соціальної згуртованості – пріоритетного напрямку політики Ради Європи [14]. Плануються і вживаються заходи щодо зменшення розриву у доходах між найбільш багатими і найменш бідними верствами задля соціальної справедливості, яку названо однією з ключових цілей у становленні суспільства всезагального благополуччя. В контексті соціального згуртування політична лояльність постає як необхідна умова і наслідок реалізації сучасної соціально-економічної моделі забезпечення співіснування суперечливих інтересів в глобалізованому, соціально розшарованому, плюралістичному суспільстві, як сполучна ланка між соціальним прогресом, відданістю демократії, цінностями гуманізму та благополуччям людей.

В світлі політики соціальної згуртованості актуальним для нас є зменшення майнової нерівності і законодавче регулювання максимуму розриву в доходах між 10 % найбільш багатих і 10 % найбільш бідних через встановлення пропорційного оподаткування; поступове підвищення питомої ваги вартості оплати робочої сили в собівартості праці з 10 – 12 % на цей час до прийнятих в західноєвропейських країнах 45 – 50 %; скорочення витрат на утримання численного бюрократичного апарату; запровадження ринкових інститутів обов'язкового соціального страхування – пенсійного, медичного, у зв'язку з безробіттям, перекваліфікацією і перенавчанням тощо.

Разом із подоланням бідності, забезпеченням ефективного соціального діалогу й партнерства, дотриманням Україною в повному обсязі Європейської соціальної хартії (переглянутої), Європейського кодексу соціального забезпечення, Конвенції МОП № 102 про мінімальні норми соціального забезпечення, Конвенції МОП № 117 про основну мету та норми соціальної політики, сприянням розгортанню профспілкового руху, все вище зазначене разом могло б стати надійним соціально-економічним підґрунтям політичної лояльності.

Крім того, наочний приклад послуговування представниками еліти цінностями культури толерантності, практикою домовляння та досягнення згод з опонентами на основі компромісів, орієнтація на принципи прозорості, фахової компетентності, єдності слова і діла матиме потужний виховний вплив на становлення і зміцнення політичної лояльності на всіх ділянках суспільства.

У підсумку зазначимо, що політична лояльність виступає підґрунтям легітимності влади. Дбати про власну легітимність для еліти означає в тому числі сприяти формуванню

політичної лояльності. Її становлення потребує відповідних соціальних передумов та механізмів, консенсусного типу політичної культури, конвенціональних стратегій в політичній боротьбі. Важливе значення має реалізація політики соціальної згуртованості, належного врядування як типу державного управління. Політико-правовими передумовами політичної лояльності є забезпечення прав і свобод, верховенства закону, підтримка державою соціоконструктивних дій з боку інститутів громадянського суспільства.

Література:

1. Тітаренко А. В. Політична лояльність як детермінанта забезпечення політичного порядку та стабільності держави : автореф. дис... канд. політ. наук : спец. 23.00.02 «Політичні інститути та процеси»/ А. А. Тітаренко. — Одеса, 2007. — 19 с.
2. Лазарев М. В. Политическая лояльность как фактор стабильности государства : автореф. дис... докт. полит. наук : спец. 23.00.02 «Политические институты, этнополитическая конфликтология, национальные и политические процессы и технологии»/ М. В. Лазарев. — М., 2004. — 61 с.
3. Лексикон: Лексикон / под ред. А. И. Соловьева. — М. : Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2007. — 800 с.
4. Арендт Г. Становище людини / Г. Арендт ; [пер. з англ. М. Зубрицької]. — Львів : Центр гуманітарних досліджень Львівського держуніверситету ім. І. Франка, 1999. — 255 с.
5. Political Loyalty and the Nation State / ed. by M. Woller & A. Linklater. — L., N.Y. : Routledge Tailor & Francis Group, 2003. — 242 p.
6. Маслоу А. Мотивация личности/ А. Маслоу. — СПб.: Питер, 2003. — 352 с.
7. Изард Кэрролл Э. Психология эмоций/ Э. Изард Кэрролл. — СПб. : Питер, 2006. — 464 с.
8. Шайгородський Ю. До визначення сутності поняття «політичний міф»/ Ю. Шайгородський // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. — Київ, Миколаїв : Український центр політичного менеджменту, 2009. — Вип.16. С. 49 — 53.
9. Жижек С. Чума фантазій / С. Жижек [пер. с англ.]. — Х. : Изд-во Гуманитарный центр, 2012. — 388 с.
10. Колодій А. Ф. Поняття і концепції демократичного врядування як напряму політичних та управлінських досліджень / А. Ф. Колодій // Демократичне врядування в контексті глобальних викликів та кризових ситуацій : матеріали науково-практичної конференції за міжнародною участю. ЛРІДУ НАДУ при Президентові України, (3 квітня 2009). Пленарне засідання / за наук. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпінцева. — Львів, 2009. — С.10-25.
11. Андрущенко В. П. Організоване суспільство. Проблема організації та суспільної самоорганізації в період радикальних трансформацій в Україні на рубежі століть: Досвід соціально-філософського аналізу / В. П. Андрущенко. — К. : ТОВ «Атлант Юм СІ», 2005. — 498 с.
12. Логвиненко О. Політичне лідерство управлінської еліти України / О. Логвиненко // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. — К, 2007. — Вип. 10. — С. 209-214.
13. Проект ЄС та ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» : результати та вплив. За даними соціологічного дослідження Київського міжнародного інституту соціології. — Запоріжжя : Друкарський світ, 2011. — 54 с.
14. Гриненко А. М., Кирилюк В. В. Соціальна згуртованість суспільства: соціально-політичний аспект / А. М. Гриненко, В. В. Кирилюк // Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Економічні науки. Випуск 8. — Кам'янець-Подільський : Абетка, 2013. — С. 261-264.

Ханстантинов В. А. Политическая лояльность и роль элиты в ее формировании

В статье характеризуется сущность политической лояльности. Выделены её типы и состояния. Раскрыта определяющая роль элиты в формировании политической лояльности. Обозначены основные проблемы, требующие своего разрешения на пути становления в Украине политической лояльности, что соответствовало бы её евроинтеграционному курсу.

Ключевые слова: лояльность, власть, доверие, легитимность, демократия, ответственность, надлежащее управление, социальная сплоченность.

Khanstantynov V. Political Loyalty and the Impact of Elites on its Development

The nature of political loyalty is characterized. Its types and conditions are analyzed. A decisive role of the elite in creating the political loyalty is pointed out. The basic problems that need to be settled on the path to promoting political loyalty in Ukraine, which can meet standards of its European integration are analyzed.

Keywords: loyalty, authority, credibility, legitimacy, democracy, accountability, good governance, social cohesiveness.

УДК 004.9:007:316.776.4

Хома Наталія Михайлівна,

*доктор політичних наук, доцент, доцент кафедри теорії та історії політичної науки
Львівського національного університету імені Івана Франка*

РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У КООРДИНАЦІЇ ПРОТЕСТНИХ АКЦІЙ

Вивчається роль соціальних мереж у формуванні настроїв громадської думки. Оцінено їх як комунікативний інструмент протестних акцій та мобілізаційний засіб у період зростання протестного потенціалу. Розкрито відмінні наукові підходи до оцінки ролі соціальних медіа в акціях протесту. Оцінена роль основних соціальних мереж під час революцій та акцій протесту в останні роки; розглянуто їх вплив під час Революції гідності в Україні.

Ключові слова: соціальні медіа, соціальні мережі, Twitter-революція.

Коли у 1949 р. вийшов друком роман-антиутопія Дж. Орвелла «1984», зображені на його сторінках неоформи комунікації видавалися фантастикою. Через сорок років, у 1989 р., президент США Р. Рейган виголосив: «Голіаф тоталітаризму буде поборений Давидом із мікрочіпа». Слова Рейгана проєктуються на організовані з використанням соціальних мереж масові акції протесту (Twitter-революції, Facebook-революції), які завершили історію кількох авторитарних режимів ХХІ ст. Якою була роль електронних засобів комунікації в трансформації політичних систем у різних куточках планети? Чи є насправді нові соціальні медіа чинником поширення опозиційних політичних настроїв і мобілізації громади?

До соціальних медіа відносять блоги (мікроблоги), контент-спільноти, соціальні мережі, форуми та под. Усі вони втілюють онлайнові технології на принципах Веб 2.0. Зупинимося на аналізі впливу соціальних мереж, проаналізувавши їх потенціал на прикладі революцій останніх років – як в Україні, так і в інших державах. Нашим завданням є вивчення ролі соціальних мереж у формуванні настроїв громадської думки, оцінка їх як комунікативного інструменту протестних акцій і мобілізаційного засобу періоду піднесення протестного потенціалу.

База дослідження проблематики закладена у концепції інформаційного суспільства (М. Маклюен, І. Масуда, Є. Морозов, А. Тоффлер, Дж. Несбит, М. Кастельс, Г. Уебстер та ін.). Тему розвинули вітчизняні дослідники К. Василенко, С. Даниленко,